

Huvudansökan, kandidatprogrammet i samhällsvetenskaper,
ansökningsmålet samhällsvetenskaper, **Urvalsprov 27.5.2021 kl.**
14.00–17.00

Skriv ditt namn och personbeteckning – texta tydligt med stora latinska bokstäver (ABCD...)

Om du inte har en finländsk personbeteckning, skriver du i stället din födelseid.

Skriv dina personuppgifter på alla provpapper.

Efternamn	
Förnamn (alla)	
Personbeteckning	

Om du vill att dina provsvar bedöms, lämna det nedanstående fältet tomt.

Om du inte vill att dina provsvar bedöms, skriv följande text i fältet nedan: "*Jag vill inte att mina provsvar bedöms*". I detta fall får du noll poäng i provet.

Att avstå från bedömning	
-----------------------------	--

Läs noggrant igenom alla anvisningar

- Kontrollera att ditt provkompendium utöver titelbladet och anvisningarna (s. 1–2) innehåller följande sidor:
 - urvalsprovsfrågorna, s. 3
 - linjerat svars_papper, s. 4-16
 - en skild del som innehåller material (39 s.)
 - ett konceptpapper för egna anteckningar
- Kontrollera att du har skrivit ditt namn och din personbeteckning på alla blad.
- Svara på frågorna klart och tydligt utgående från rätt material/artikel.
- Skriv dina provsvar
 - på svenska. Svar som har skrivits på andra språk bedöms inte.
 - med blyertspenna och med tydlig handstil. Otydliga anteckningar bedöms enligt det alternativet som ger minst poäng.
- Skriv inte alternativa svar. Om du skriver alternativa svar, beaktas endast det svar som ger minst poäng.
- Du kan planera dina svar och skriva egna anteckningar på konceptpapperet. Anteckningarna på konceptpapperet beaktas inte i bedömningen. Du har fått ett konceptpappersark. Du kan få mera konceptpapper av övervakaren.
- Placera ditt provmaterial så att deltagare som sitter nära dig inte kan se dina svar och anteckningar.

Urvalsprovsfrågorna till Kandidatprogrammet i samhällsvetenskaper, ansökningsmålet samhällsvetenskaper

Urvalsprovet består av **tre (3) huvudfrågor**. Frågorna 1 och 2 är baserade på förhandslitteraturen till urvalsprovet och fråga 3 är en materialbaserad uppgift. Besvara alla huvudfrågor inklusive delfrågor i provet. Det maximala antalet poäng i provet är 40. Poängantalet för huvudfrågorna och deras delfrågor anges per fråga.

Fråga 1 relaterar till artikeln "Spel framför substans. Journalistisk gestaltning i amerikanska och svenska medier under demokraternas primärval 2020" av Emma Ricknell (2020).

Skriv ett essäsvår i vilket följande delfrågor besvaras (totalt 12 p):

1. Hur definierar forskarna gestaltning av politik som spel i kontrast till sak? (3 p) Vilka effekter kan mediernas gestaltning av politik som spel respektive sak ha för väljare? (3 p) Diskutera vilka spel- och sakfrågegestaltningar som förekommer i Sverige och USA utgående från ländernas olika mediasystem. (6 p)

Fråga 2 relaterar till artiklarna "Rasifiering" av Irene Molina (2015) och "Black Lives Matter berör även Svenskfinland" av Jasmine Kelekay (2020).

Rasifiering är ett begrepp som ökat i popularitet inom samhällsvetenskaper och samhällsdebatt. Det har främst använts som ett begreppsligt verktyg i analys och kritik av rasismen. En av de mest inflytelserika användarna av begreppet i en nordisk kontext är den svenska kulturgeografen Irene Molina. I Sverige har begreppet använts längre än i Finland men på senare tid har det även aktualiserats i Finland såsom exemplifierat i artikeln av doktoranden i sociologi Jasmine Kelekay.

Skriv ett essäsvår i vilket följande delfrågor besvaras (totalt 14 p):

2. Redogör för olika förståelser av begreppet rasifiering som förekommer i Molinas och Kelekays artiklar. (5 p) Hur motiverar Molina användningen av begreppet rasifiering och vad är enligt henne dess förtjänster som begrepp? (4 p) Hurdana konsekvenser har rasismen haft i Finland enligt Kelekay och hur tar den sig uttryck idag? (5 p)

Fråga 3. Läs igenom den bifogade publikationen "Den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2020. Del 1: Välmående, studier och framtid" av Tankesmedjan Magma (2020).

Skriv två separata essäsvår på följande delfrågor utgående från publikationens bifogade delar (totalt 14 p):

Översikt av opinionsundersökningen (s. 4-10):

3a. Vilka är undersökningens centrala resultat om ungdomarnas välmående och livsinställning? (3 p) Redogör för resultaten om olika former av oro och jämför förekomsten av oro bland den svenskspråkiga ungdomen med det nationella medeltalet. (4 p)

Kommentar av Matilda Wrede-Jäntti (s. 11-25):

3b. Vilken roll spelar kontakter på nätet för ungdomarnas välmående? (3 p) Diskutera skillnaderna mellan pojkars och flickors uppfattningar om psykisk ohälsa och förväntningar på livet. (4 p)

Bedömningsgrunder för urvalsprovet i samhällsvetenskaper 2021

Urvalsprovsfrågorna till Kandidatprogrammet i samhällsvetenskaper, ansökningsmålet samhällsvetenskaper:

Urvalsprovet består av **tre (3) huvudfrågor**. Frågorna 1 och 2 är baserade på förhandslitteraturen till urvalsprovet och fråga 3 är en materialbaserad uppgift. Besvara alla huvudfrågor inklusive delfrågor i provet. Det maximala antalet poäng i provet är 40. Poängantalet för huvudfrågorna och deras delfrågor anges per fråga.

Fråga 1 relaterar till artikeln "Spel framför substans. Journalistisk gestaltning i amerikanska och svenska medier under demokraternas primärval 2020" av Emma Ricknell (2020).

Skriv ett essäsvår i vilket följande delfrågor besvaras (totalt 12 p):

1. Hur definierar forskarna gestaltning av politik som spel i kontrast till sak? (3 p) Vilka effekter kan mediernas gestaltning av politik som spel respektive sak ha för väljare? (3 p) Diskutera vilka spel- och sakfrågegestaltningar som förekommer i Sverige och USA utgående från ländernas olika mediasystem. (6 p)

MODELLSVAR

1(A). Hur definierar forskarna gestaltning av politik som spel i kontrast till sak? (3 p)

Definitionerna av gestaltning av politik som spel gentemot sak utgående från följande utdrag ur artikeltextern ger sammanlagt 3 poäng. 2 poäng ges för nedan nämnda kännetecken för gestaltning av politik som spel och 1 poäng för motsvarande gestaltning av politik som sak (0,5 poäng per eget val av kännetecken utgående från de svärtade punkterna):

"Rapportering under en valrörelse där fokus ligger på en gestaltning av politik utan fokus på specifika händelser eller sakfrågor beskrivs som en generell gestaltning (generic news frames) (de Vreese 2003). Inom ramen för denna slags gestaltning har olika typer identifierats: gestaltningen av politik som spel och strategi och gestaltningen av politik som sak (Aalberg et al. 2012; Aalberg et al. 2017; Cappella & Jamieson 1997). **Spel och strategi hänvisar till** de tidigare studierna presenterade ovan, i vilka forskare identifierat ett mönster i nyhetsrapporteringen under valrörelser, nämligen **att politik reduceras till ett spel politiker kämpar om att vinna**. I utvecklingen av denna typ av gestaltning i en valkontext har en rad vanliga inslag identifierats, t.ex. **hur politiker presterar i olika situationer, vilka strategiska motiv som ligger bakom deras handlingar och politiska förslag, val av kampanjstrategier, hur politiken överlag bedrivs utan fokus på faktiskt innehåll och olika slags rapportering och analys av opinionsundersökningar** (Aalberg et al. 2012). **Språket innehåller ofta krigs- och sportmetaforer** (Strömbäck & Nord 2017), vilket ger gestaltningen ett intryck av pågående konflikt eller kamp. Med gestaltningen av politik som sak i en valkontext,

oberoende av vilken, **avses i kontrast journalistik med fokus på politiska förslag och innehåll och t.ex. hur olika politiker ställer sig till vissa samhällsliga problem eller sakfrågor.**" (s.112)

1(B). Vilka effekter kan mediernas gestaltning av politik som spel respektive sak ha för väljare? (3 p)

Beskrivningarna av effekterna som mediernas gestaltning av politik som spel respektive sak kan ha för väljare ger sammanlagt 3 poäng. 0,5 poäng ges per eget val av effekter utgående från följande svärtade punkter med tyngdpunkt på spel- framom sakeffekter:

"Till exempel har konsekvenser för väljare studerats, där en journalistik som ramar in politik som ett spel kan medföra att **väljare går miste om substantiell information inför ett politiskt val** (Graber 1994; Lawrence 2000), att **de tappar intresse för politik överlag** (de Vreese & Elenbaas 2008), eller **börjar misstro politiker som framställs som själviska strateger**, vilket i sin tur **kan bidra till ökad cynism** (Cappella & Jamieson 1997; de Vreese 2004; Schuck et al. 2013). I förlängningen kan således ett journalistiskt fokus på rivalitet och politik som spel och strategi på bekostnad av sakpolitisk debatt och diversifierad information ha **negativa följder för demokratin** (Zoizner 2018)." (s. 110)

"Effekter av spelgestaltning såsom cynism och minskat politiskt intresse (Shehata 2014) samt **försvagat förtroende för media** (Hopmann et al. 2015) har påvisats i svensk kontext." (s. 110)

"En anledning till att forskningen analyserat förekomsten av olika typer av gestaltningar är deras effekter. När en väljare i mindre utsträckning exponeras för politikens faktiska substans, **riskerar fönstret till världen att blir mer begränsat och endimensionellt. Med begränsad kunskap om olika sakpolitiska frågor och samhällsliga problem, är det svårare att skapa välgrundade åsikter inför ett politiskt val, och dessutom att ställa politiska beslutsfattare till svars** (Graber 1994; Lawrence 2000). Istället kan exponering för gestaltning av politik som ett själviskt, strategiskt spel om röster starta en **spiral av cynism** (Cappella & Jamieson 1997), där intresset för politik riskerar att sjunka och misstron för politiker växa, och **väljarna blir mer eller mindre bortkopplade från den politiska processen** (de Vreese 2004; de Vreese & Elenbaas 2008; Schuck et al. 2013; Valentino et al. 2001; Jackson 2011). En meta-analys visar att **effekten cynism håller i sig även efter kontroll för mediasystem, mediatyp och valkontext** (Zoizner 2018). Forskningen visar vidare att **kvinnliga politiska kandidater missgynnas när spelgestaltning dominerar, då de ofta betonar var de står i olika politiska sakfrågor som del av kampanjen** (Conroy 2015)." (s. 110)

"Helt entydig är dock inte forskningen om spelgestaltningens effekter. Eftersom **inslag i nyhetsrapportering om politiska strategier inför dramatik i bevakningen, kan det på olika sätt attrahera läsare. Det kan öka intresset för politisk nyhetsrapportering vilket i förlängningen kan leda till ökad kunskap om politik och ökat engagemang** (Norris 2000; Zhao & Besker 1998). Rapportering om vem som vinner och förlorar utifrån vad opinionsundersökningar förutspår **kan vidare ha en katalyserande effekt, som också kan göra att väljare vill veta mer om sakfrågorna bakom prognoser och undersökningar** (Meyer & Potter 1998). **Negativa effekter** har dessutom inte jämn spridning bland alla åldersgrupper (Toff 2020) utan **kan modifieras av ålder** (Elenbaas & de Vreese 2008). Det har även hävdats från amerikanskt journalistiskt håll att kapplöpningjournalistik i primärvalens tidiga skeden **kan vara viktig för väljare för att kunna sätta sig in i processen** (Marx 2011)." (s. 112-113)

1(C). Diskutera vilka spel- och sakfrågegestaltningar som förekommer i Sverige och USA utgående från ländernas olika mediasystem. (6 p)

Beskrivningarna av vilka spel- och sakfrågestaltningar som förekommer i Sverige och USA ger sammanlagt 4 poäng medan beskrivningen av ländernas olika typer av mediasystem ger sammanlagt 2 poäng. 0,5 poäng ges per eget val av beskrivning utgående från följande svärtade punkter i artikeltexten:

”Spelgestaltningen passar väl in i en nyhetsmedielogik där läsarens uppmärksamhet för en så billig penning som möjligt är hårdvaluta (Strömbäck 2015), vilket också kan göra att **medier med vinstmotiv är mer benägna att använda sig av spelgestaltning** (Aalberg et al. 2017; Patterson 2000; Strömbäck & Dimitrova 2011; Strömbäck & Van Aelst 2010), då “horserace news sells” (Iyengar et al. 2004: 174)...” (s. 113)

”Det är dock **inte så att spelgestaltning inte förekommer i icke-kommersiella medier under valrörelser i både USA** (Kerbel et al. 2000) **och Sverige** (Strömbäck & Nord 2017). Skillnaderna mellan länderna är dock förekomsten överlag, där **amerikanska medier använder spelgestaltning mer flitigt i valtider** (Strömbäck & Dimitrova 2006), **även om de förekommer även i den svenska rapporteringen** (se t.ex. Johansson & Strömbäck 2019; Strömbäck 2008). Här har forskningen visat att **olika mediasystem har ett samband med denna generella skillnad.**” (s. 114)

”Hallin och Mancini (2004) har i en systematisk klassificering av olika mediasystem kunnat utkristallisera **tre stycken huvudsakliga kategorier: mediasystem som präglas av marknadsliberalism, demokratisk korporativism samt polariserad pluralism. Det amerikanska mediasystemet hamnar i den förstnämnda kategorin, där valmöjligheterna i partisystemet är begränsade i kontrast till ett omfattande antal individuella politiska kandidater. En betydande del av hela mediasystemet är marknadsdrivet med en hög nivå av kommersialisering och självständighet gentemot den politiska makten. Det svenska mediasystemet, likt det i övriga nordiska länder, räknas till de som präglas av demokratisk korporativism, som bland annat kännetecknas av konsensusinriktad politik, jämförelsevis starkare partier, med en historiskt stark dagspress, framträdande roll för public service samt en viss grad av inblandning från staten.**” (s. 114)

”Relativt färsk forskning om journalistisk gestaltning även under icke-valtider visar dessutom att **ett mediasystem som i större utsträckning präglas av public service tenderar att ha mindre inslag av spelgestaltning** (Aalberg et al. 2017).” (s. 114)

”En första förväntning gäller förekomsten av spelgestaltning i de två länderna. Strömbäck och Dimitrova (2006) jämför förekomsten av spelgestaltning i olika former under två val i USA respektive Sverige i början av 2000-talet och visar som ovan att förekomsten genomgående är högre i de amerikanska medierna. **Specifikt dominerade gestaltningen av politik som ett spel i 62 procent av de amerikanska tidningsartiklarna, jämfört med 51 procent i de svenska.** Ser man till forskning från det allra senaste nationella valet är Pattersons (2016) studie av den amerikanska rapporteringen av primärvalet 2016 ytterligare ett exempel på **det amerikanska mönstret, då den visar en dominans av rapportering som utgår från en gestaltning av politik som spel (56 procent).** Med en rapportering som till ytterligare **33 procent fokuserade på kampanjprocessen fick sådant som kandidaternas policypositioner, personliga- och ledarskapskvaliteter och olika bakgrundsinformation ett utrymme motsvarande 11 procent i rapporteringen i åtta olika nyhetskällor.** Trots att tidigare forskning utgått från rapportering av amerikansk respektive svensk rapportering av respektive nationella val är hypotesen att **mönstret återspeglas även när det gäller svensk rapportering av ett utländskt val såsom det amerikanska primärvalet då mediasystemen i de båda länderna är fortsatt gällande. Den marknadsliberala prägeln i den amerikanska kontexten förväntas främja förekomsten av spelgestaltning jämfört med den svenska motsvarigheten där public service har en betydligt mer framträdande roll** (Hallin & Mancini 2004), vilket alltså forskning även under icke-valtider kan bekräfta (Aalberg et al. 2017).” (s. 114-115)

”I en studie av gestaltningen av politik i nyhetsrapporteringen under den **svenska valrörelsen 2018** visar Johansson och Strömbäck (2019) att **spelgestaltningar överlag var något vanligare än sakfrågegestaltningar, som dessutom sjönk drastiskt under slutet av valrörelsen ju närmare valdagen. Skillnaderna var dock relativt stora mellan medietyper, där kvällspressen drog upp snittet i jämförelse med morgonpress och etermedier, och i linje med tidigare forskning, skedde motsvarande när det gäller kommersiell media (TV4 Nyheterna) i jämförelse med public service (Rapport). Skillnaderna mellan medietyper i avseendet spel- och sakfrågegestaltningar har även påvisats av Strömbäck (2007) för 1998 och 2002 års valrörelser, av Strömbäck och Nord (2017) när det gäller 2002, 2006, 2010 och 2014 års valrörelser, samt även av Shehata (2014) när det gäller 2010 års valrörelse.” (s. 115)**

”I studiens första hypotes förväntades spelgestaltning vara mer utbredd bland de amerikanska medierna jämfört med de svenska. Ser man till den procentuella fördelningen av spel- respektive sakfrågegestaltning i de amerikanska och svenska medierna (Tabell 1 och 2 nedan) visar resultatet att hypotesen inte får stöd. **Resultaten visar att de amerikanska tidningarna och nyhetssiterna, inte de svenska, i genomsnitt fokuserade i högre grad på sakfrågor.” (s. 118)**

”Eftersom den här studien tar ett bredare grepp om de svenska mediernas bevakning går det å andra sidan att utifrån resultaten konstatera att det är stora skillnader bland dem. **Morgontidningarna ligger i nivå med de amerikanska källorna när det gäller sakfrågegestaltning, medan övriga ligger långt under.** Kanske mest iögonfallande är **public service övertygande fokus på spelgestaltning.** Ifall bevakningen i public service visat samma mönster när det gäller gestaltning som under svenska valrörelser (t.ex. Johansson & Strömbäck 2019; Shehata 2014) skulle alltså Aktuell, Rapport, Ekot och SVT:s nyhetssite i betydligt större utsträckning fokuserat på sakfrågor. Detta resultat relaterar till studiens andra hypotes, som bygger på **antagandet att det finns skillnader i rapporteringen beroende på ifall mediekällan är av kommersiell typ eller tillhör public service. Inte heller denna hypotes får således stöd utifrån resultaten, då sakfrågegestaltningen i public service är genomgående låg** och i nivå med t.ex. TV4 Nyheterna.” (s. 118)

”Det **övergripande mönstret** när det gäller resultaten presenterade i Tabell 1 och 2 är således att **spelgestaltningar är betydligt mer förekommande än sakfrågegestaltningar, och att detta gäller även för de svenska medierna i deras bevakning av det amerikanska primärvalet.” (s. 119)**

Fråga 2 relaterar till artiklarna ”Rasifiering” av Irene Molina (2015) och ”Black Lives Matter berör även Svenskfinland” av Jasmine Kelekay (2020).

Rasifiering är ett begrepp som ökat i popularitet inom samhällsvetenskaper och samhällsdebatt. Det har främst använts som ett begreppsligt verktyg i analys och kritik av rasismen. En av de mest inflytelserika användarna av begreppet i en nordisk kontext är den svenska kulturgeografen Irene Molina. I Sverige har begreppet använts längre än i Finland men på senare tid har det även aktualiserats i Finland såsom exemplifierat i artikeln av doktoranden i sociologi Jasmine Kelekay.

Skriv ett essäsvar i vilket följande delfrågor besvaras (totalt 14 p):

2. Redogör för olika förståelser av begreppet rasifiering som förekommer i Molinas och Kelekays artiklar. (5 p) Hur motiverar Molina användningen av begreppet rasifiering och vad är enligt henne dess förtjänster som begrepp? (4 p) Hurdana konsekvenser har rasismen haft i Finland enligt Kelekay och hur tar den sig uttryck idag? (5 p)

MODELLSVAR:

2(A). Vad innebär rasifiering? Redogör för olika förståelser av begreppet som förekommer i Molinas och Kelekays artiklar. (5 p)

Irene Molina använde ursprungligen begreppet för att beteckna "struktureringen av samhällets institutioner, resurser, makt och privilegier längs föreställningar om ras". Hon avsåg då att huvudsakligen tala om samhällsliga maktstrukturer, men begreppet har även använts för att tala om individer, om "rasifierade personer" (35). Molina konstaterar att begreppet har två förståelseramar mellan vilka det egentligen inte finns någon motsättning, det förutsätter såväl en rasifiering av människor som en rasifiering av samhället, både "rasifierade kroppar" och föreställningar om ras i samhällsinstitutioner och samhällsliv (39). Begreppet rasifiering står generellt för kategoriseringar, tankemodeller och associationer som gör rangordningen mellan människor till ett naturligt inslag i såväl sociala relationer som maktstrukturer. Det betyder att fokus ligger på sociala praktiker och konkreta handlingar (ras är något som görs), men också normer och tillskrivningar som gör föreställningar om ras till effektiva särskiljande mekanismer (38-39).

Jasmine Kelekey talar om rasifiering som processen genom vilken en grupp människors fysiska egenskaper som hudfärg, hårtextur, ansiktsdrag och kroppsformer förknippas med särskilda psykologiska och sociala egenskaper. Hon menar att rasifiering måste förstås som en historisk, social, och framförallt politisk process som mobiliseras för att påverka fördelningen av makt och resurser i samhället. Även om raser inte är biologiskt verkliga så blir "ras" en social verklighet genom rasifieringsprocessen. Kelekey använder också begreppet om personer som "rasifierats", i meningen individer eller grupper som förknippas med en rasidentitet. Hon beskriver dominerade "icke-vita" grupper (svarta, samer, invandrare) som rasifierade, men betonar att också vita, som t.ex. finlandssvenskarna, är rasifierade – som vita. Kelekey diskuterar som exempel på rasifiering bland annat hur den avhumaniserande konstruktionen av svarta som ociviliserade och vilda under kolonialismen gynnade de vita och berättigade afrikaners behandling. Spåren av denna historia syns ännu idag, t.ex. i USA men även i Finland, i form av strukturell anti-svart rasism.

2(B). Hur motiverar Molina användningen av begreppet rasifiering? Vad är enligt henne dess förtjänster som begrepp och till vad kan det användas? (4 p)

Molina försvarar begreppet mot kritik som gjort gällande att rasifieringsbegreppet innebär en användning av rasismens språk, att begreppet reproducerar "maktens rasifierande mekanismer" genom att vi rasifierar oss själva och andra genom att tala om rasifiering. Gentemot denna kritik vill hon slå vakt om begreppet på grund av dess politiska innebörd och potential (38). Molina menar att begreppet har en politisk sprängkraft, det har blivit populärt bland antirasistiska aktivister i Sverige och är därför viktigt i kampen mot rasismen (38). En viktig orsak till dess popularitet och användbarhet i denna kamp är att det innebär en fokus på rasism som *något som görs av någon* (fokus på rasism som en social konstruktion). Detta understöds av begreppets grammatikaliska form (ändelsen -ering) som antyder handling och process. Begreppet innebär således en fokus på konkreta praktiker som utförs i samhället och varmed rasismen skapas, till exempel raskategorisering, rasregistrering, raspolitik, rasdiskriminering, rasistiska stigmatiseringar (39). En särskild förtjänst med begreppet är att det också hjälper i förståelsen av genusrelationer och maktförhållanden generellt. Det har tagits i bruk av (intersektionella) feminister som uppfattar att antirasismen inte kan

isolerar från klasskampen och kampen mot patriarkatet, eftersom "sexism och rasism är inbyggda delar av den kapitalistiska maktlogiken" (40).

2(C). Hurdana konsekvenser har rasismen haft i Finland och hur tar den sig uttryck idag enligt Kelekay? Vilka åtgärder förespråkar Kelekay för att bekämpa rasismen och vad hon kallar vithetsnormen? (5 p)

Konsekvenser av rasismen som Kelekay diskuterar inkluderar:

- **Den nordiska antirasistiska självbilden** (och den finländska exceptionalismen), som är rotad i en illusion om att de nordiska länderna är fria från kolonialismens och den transatlantiska slavhandelns historiska arv (även om de nordiska länderna innehade ett flertal kolonier och den historiska rasismen gav upphov till strukturella förhållanden som fortsätter gynna befolkningen även i Finland).
- **Rasistiska trakasserier** som upplevs av rasifierade och som är särskilt vanliga i Finland. I rapporten "Being Black in the EU", som sammanställdes av EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA) år 2018, framkom det att Finland var det mest rasistiska landet bland länderna i studien. Hela 63% av de intervjuade medgav att de upplevt rasistiska trakasserier inom de senaste fem åren (jämfört med 21% av respondenterna i Storbritannien).
- **Hur hatretoriken i Finland ökar.** Kelekay stöder sig här på den Europeiska kommissionens mot rasism och intolerans (ECRI) femte rapport om Finland (2019).
- **Politikers rasistiska utspel** mot invandrare och rasifierade minoriteter.
- **Diskriminering som kommer till uttryck i skolor och på arbetsplatser och genom etnisk profilering av poliser eller väktare.** Kelekay stöder sig här på en rapport av Diskrimineringsombudsmannen (DO) i Finland om hur rasism och diskriminering upplevs inom olika institutioner.
- **Strukturella orättvisor** som den historiska rasismen gav upphov till (genom t.ex. historiska rasideologier, den transatlantiska slavhandeln och kolonialiseringen av samernas bosättningsområden) som skapat en global resursfördelning som har gynnat och fortsätter privilegiera rika länder och befolkningar och även t.ex. finländska företag. (Kelekay betonar att rasismen är strukturell, inrotad i samhällsstrukturer, inte bara individuell.)
- **En vithetsnorm** som innebär en syn på vita som goda och överordnade och synen på svarta och andra icke-vita som underlägsna och onda.

(Molina: Rasismen har konsekvenser för materiella levnadsvillkor. Den är inte bara en teoretisk fråga, utan något som "dödar". Rasismen förklarar till exempel ras-differentierad arbetslöshet, lönenivåer, tillgång till boende, vård, och utbildning, rätt till staden, samhällets systemiska våld, polisbrutaliteten i förorterna, den brutala behandlingen av EU- och så kallade papperslösa migranter och flyktingar samt rättsväsendets olika behandling av offer och förövare. Den innebär privilegier för de vita och diskriminering och exkludering av dem som definieras som icke-vita. Den används för att legitimera dominans, förtryck och exploatering (37).)

Enligt Kelekay kan rasism i Finland bekämpas med hjälp av följande åtgärder. Dessa kan verka till att bryta ner vithetsnormen och motverka den "vita skörheten", när personer som tillhör vithetsnormen i samhället ställer sig i försvarsposition och inte vill acceptera det som sägs.

1. **Självutbildning:** att vita finländare aktivt tillägnar sig kunskap om rasism genom t.ex. antirasistisk litteratur (detta är viktigt inte minst för att motverka den icke-rasistiska självbild som kan göra finländare blinda för den rasism och strukturella orättvisor som råder även i Finland).
2. **Aktiva åtgärder i vardagen:** att reagera och ingripa då vi bevittnar rasism; att aktivt utarbeta sätt att göra skolor, arbetsplatser etc. mer inkluderande; att anlita antirasistisk expertis. Detta innebär att förstå rasismen som en struktur och process (och inte som en individuell sak); att aktivt bearbeta våra egna internaliserade rasistiska föreställningar men också att ta aktiva antirasistiska åtgärder i vår egen omgivning och vardagen.
3. **Att stöda antirasistiska aktörer:** Kelekey ger exempel på olika finländska och internationella organisationer och rörelser (Ruskeat tytöt, Black Lives Matter) vars verksamhet man kan stöda för att indirekt men effektivt delta i kampen mot rasism.

Fråga 3. Läs igenom den bifogade publikationen "Den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2020. Del 1: Välmående, studier och framtid" av Tankesmedjan Magma (2020).

Skriv två separata essäsvår på följande delfrågor utgående från publikationens bifogade delar (totalt 14 p):

Översikt av opinionsundersökningen (s. 4-10):

3a. Vilka är undersökningens centrala resultat om ungdomarnas välmående och livsinställning? (3 p) Redogör för resultaten om olika former av oro och jämför förekomsten av oro bland den svenskspråkiga ungdomen med det nationella medeltalet. (4 p)

Kommentar av Matilda Wrede-Jäntti (s. 11-25):

3b. Vilken roll spelar kontakter på nätet för ungdomarnas välmående? (3 p) Diskutera skillnaderna mellan pojkars och flickors uppfattningar om psykisk ohälsa och förväntningar på livet. (4 p)

MODELLSVAR:

3a(A). Vilka är undersökningens centrala resultat om ungdomarnas välmående och livsinställning? (3 p)

De svenskspråkiga ungdomarna är **överlag välmående och nöjda** med sitt liv. De unga ombads att ge ett skolvitsord för olika delområden i sina liv. Medeltalet för samtliga frågor ligger mellan 7,9 och 8,6. Siffrorna har ändå gått ner en aning sedan 2018. Det kan bero på att svaren samlades in under våren 2020 då skolorna stängdes och de ungas liv kraftigt påverkades av coronaepidemin. Pojkar ger genomgående något högre vitsord än flickor. Medan medeltalet för pojkarna ligger över 8 för alla frågor, ger **flickorna klart sämre vitsord** både gällande sitt eget utseende (7,5) och sin psykiska hälsa (7,7). Den här tendensen var tydlig redan 2018. Lägsta vitsorden för sin psykiska hälsa ger de flickor som går i **yrkesskola eller arbetslösa**. Barometern visar också att flickor känner betydligt mer stress och prestationsångest än pojkarna. (3 p)

3a(B). Redogör för resultaten om olika former av oro och jämför förekomsten av oro bland den svenskspråkiga ungdomen med det nationella medeltalet. (4 p)

Tre av fyra unga vet, helt eller ungefär, vad de vill studera efter nuvarande studier. Samtidigt oroar sig nästan lika många för att **fatta fel beslut**. Det är långt fler än den nationella ungdomsbarometerns visade år 2017. Däremot visar både den nationella och den svenskspråkiga barometern att **flickor oroar sig betydligt mer än pojkar** för att fatta fel beslut gällande sina studier och för att börja jobba inom fel bransch.

Ungdomarna är mer oroad för att välja fel bransch och för att inte orka i arbetslivet än för om de får jobb i framtiden. Samtidigt står det klart att de unga vill arbeta: De flesta tar hellre emot tillfälligt arbete än lever på arbetslöshetsersättning om nettoinkomsten är densamma.

Klimatet är fortfarande en viktig fråga för de unga, men klimatoron är inte riktigt lika stor som 2018. För två år sedan kände 80 % av de unga oro för klimatet, i år 70 %. Närmare hälften håller med om att medvetenheten om klimatet på ett konkret sätt skulle styra dagliga val. Man kan också konstatera att det finns en betydande grupp unga som inte känner sig berörd av klimatfrågan: 27 % tycker oron över klimatet är överdriven, 38 % anser att Finland gör tillräckligt för klimatet och 39 % anger att klimatmedvetenhet inte styr deras dagliga val. Bland de som tycker oron för klimatet är överdriven är betydligt fler pojkar än flickor. Flickor (81 %) känner mer oro för klimatet än pojkar (59 %). Av de som inte känner oro för klimatet bor tre fjärdedelar utanför storstäderna och många i Österbotten.

Tilltron till framtiden har minskat i jämförelse med resultaten 2018. De unga känner osäkerhet speciellt kring **Finlands ekonomiska framtid**. Återigen kan detta vara en coroneffekt som eventuellt är övergående. Nästan hälften (46 %) av de unga uppger också att de känner ångest inför framtiden – andelen har ökat med sju procentenheter sedan mätningen 2018.

I det stora hela uppvisar de svenskregistrerade ungdomarna **liknande trender** som ungdomar nationellt. Det svenska språket har ändå en stor betydelse: många upplever det som viktigt att både få studera och jobba på svenska. 85 % håller fortfarande med om att det känns viktigt att tillhöra en svenskspråkig gemenskap. Ändå tror över hälften att det inte kommer att vara lättare att leva som svenskspråkig om tio år. De **enspråkigt svenskspråkiga är mer pessimistiska än de tvåspråkiga** ungdomarna. (4 p)

3b(A). Vilken roll spelar kontakter på nätet för ungdomarnas välmående? (3 p)

Relationer på nätet utgör en **viktig del av det sociala livet**, både för pojkarna och för flickorna: många pojkar och flickor tillhör en eller flera digitala gemenskaper och har vänner som de umgås med endast på nätet. Flera studier visar att unga har **förhållandevis goda erfarenheter** av kontakter de stiftat över nätet; t.ex. i Mannerheims Barnskyddsförbunds medieenkät (2019) uppger närmare 2/3 av de drygt 1500 respondenterna främst i högstadiesålder att de rör sig på nätet utan problem. Också utländska studier visar att nätet enligt ungdomar utgör ett snabbt och enkelt sätt att få och upprätthålla kontakter med vänner och bekanta.

Nätet utgör en samlingsplats som erbjuder många, de facto majoriteten, av våra unga viktiga kontakter och en känsla av delaktighet. 63 % uppger att de sett någon bli **mobbad eller utsatt för näthat** på sociala medier. Ändå är det bara **15 procent som själva blivit utsatta**. (jfr mobbning, gymnasiernas ca 10 procent till grundskolornas drygt 20 procent. Det förefaller alltså inte som om nätmiljön i sig skulle vara skadlig.) (3 p)

3b(B). Diskutera skillnaderna mellan pojkars och flickors uppfattningar om psykisk ohälsa och förväntningar på livet. (4 p)

Det stora flertalet finländska unga, också de svenskspråkiga, i Finland mår bra, men **flickor bedömer sitt välmående som sämre än vad pojkar** gör. Även om skillnaderna mellan flickornas och pojkarnas bedömning inte är särskilt stora ser vi t.ex. att pojkarna (52 %) oftare än flickorna (41 %) ger vitsordet 9 eller 10 för hur nöjda med livet de är, medan fler flickor än pojkar ger låga vitsord 4–6 (9 % mot 5 %). Också på barometerns samtliga sju livsområden uppger flickorna en lägre tillfredsställelse än pojkarna. Motsvarande resultat har redovisats både i ett flertal studier och över en längre tidsperiod, såväl nationellt som internationellt. Den nationella ungdomsbarometern 2015, med ett representativt sampel om ca 1900 unga, visade på skillnader till pojkarnas fördel på de allra flesta livssektorerna men skillnaderna var små, som störst 0,2 vitsordsenheter. THL:s undersökning Hälsa i skolan, som baserar sig på ett representativt sampel om ca 250 000 unga och utförs vartannat år, har redan i över 10 års tid presenterat resultat över flickors fortsatta låga livstillfredsställelse i jämförelse med pojkars. Flickors illamående har sällan nått över nyhetströskeln. Den offentliga debatten tenderar att handla primärt om oron för pojkars framtid. Svenskspråkiga flickorna uppgav sig må klart sämst (7,9): hela 0,7 enheter sämre än sina jämgamla finskspråkiga medsysstrar (8,6).

I år ombads de unga också med egna ord uppge vad de tänker på då de hör 'psykiskt illamående'. Intressant är att både **utseende och sociala medier ges mycket anspråklösa roller** i de öppna svaren.

THL:s Hälsa i skolan visar att flickorna uppger minst dubbelt så höga värden som pojkarna för känsla av **ensamhet**. Å andra sidan är det vanligare att pojkar saknar en riktigt nära vän. En studie av Toikka m.fl. visar att andelen flickor (liksom kvinnor) som känner sig ensamma är högre än andelen pojkar (liksom män); skillnaderna är tydligast i de yngsta och äldsta åldersgrupperna av vuxna. I en annan studie uppgav cirka 60 procent av de finländska högstadieläverna att de någon gång känt sig ensamma och hela 17 procent att de gjorde det ganska eller mycket ofta. Att ofta känna sig ensam var klart vanligare bland flickor (21 %) än bland pojkar (11 %). Att jämföra de ovannämnda resultaten med årets svenskspråkiga barometers är ändå svårt eftersom både frågorna och svarsalternativen är formulerade på olika sätt.

Definition av psykiskt illamående: **2/3 återfinns i kategorin "icke-medicinsk diagnos"**, denna huvudgrupp täcker fenomen och känslor, som ter sig högst vardagliga och tillhörande livet. Resultatet är viktigt eftersom det förtydligar i vilket perspektiv ungas sätt att tala om att de mår psykiskt illa skall sättas. Det rör sig alltså förutom om allvarliga tillstånd som i regel kräver vård, såsom depressioner och självmordsförsök, också om en räkka icke-medicinska tillstånd, såsom mobbning, nedstämdhet och upplevelser av aldrig sinande krav. Könsfördelningen visar att **flickor** i högre grad än pojkar nämnt **krav, nedstämdhet, att inte få hjälp** samt att de nämnt något personligt (t.ex. "jag kämpar hårt med mitt psykiska mående p.g.a. depression, ångest, fobier, tvångstankar samt Emotionellt instabil personlighetsstörning (Borderline)"). **Pojkarna** utgör i sin tur en majoritet i ordgruppen "**depression**", "**passivitet**" liksom i några av de minsta grupperna; "**alkohol och droger**" liksom "en ursäkt eller överdrift" (t.ex. "personer som säger att dom har depression").

När vi ser på de öppna svaren är det uppenbart att flickor i betydligt högre grad än pojkar nämner – och därför sannolikt även upplever – **press och krav**. Flickorna utgör också en klar majoritet bland dem som nämner hjälpbehov, liksom avsaknaden av tillbudsstående hjälp. Om kravnivån är hög innebär det inte enbart att "få" utan i högsta grad även att "ge" d.v.s. att själv leverera. Flickorna är mer rädda för att fatta fel beslut gällande sin utbildning (75 % av flickorna mot 56 % av pojkarna håller helt eller delvis med) liksom de i klart högre grad oroar sig för att börja jobba inom fel bransch (57 % av flickorna mot 36 % av pojkarna håller helt eller delvis med). En betydligt högre andel flickor anger att de känner ångest inför framtiden (56 % mot pojkarnas 36 %). 22 Flickor förefaller också att bära mer ansvar för andras väl och ve: när 22 procent av flickorna uppger att deras egen framgång är viktigare än att tänka på andra är motsvarande siffra för pojkarna nästan dubbelt så hög (39 %). Resultaten är de samma också gällande oron för klimatet/miljön: pojkarna har i medeltal en klart mer avslappnad linje än flickorna (59 % mot 81 %)

Hur kommer det sig att flickorna – som i medeltal presterar klart bättre än pojkarna i skolan – bekymrar sig så mycket mer? Är det rimligt att tänka sig en förklaring till att flickor mår psykiskt sämre sammanhänger med denna oro för framtiden liksom för andras välbefinnande? Är det möjligt att planera långsiktigt, bära ansvar men sakna kontroll utan att må psykiskt dåligt? (4 p)